

2.6. Kwestia uzależnień i przemoc w rodzinie

Alkoholizm, narkomania i przemoc w rodzinie należą do najpoważniejszych problemów społecznych. Zjawiska te powodują szkody we wszystkich sferach życia człowieka, mając istotny wpływ zarówno na poczucie bezpieczeństwa społecznego, jak również na ogólny stan zdrowia, zdolność do konkurencji na coraz bardziej wymagającym rynku pracy oraz relacje rodzinne i międzyludzkie.

Do przyczyn popadania w alkoholizm można zaliczyć uwarunkowania społeczne, nieprawidłowe wzorce rodzinne, brak celów życiowych, utratę zatrudnienia, natomiast narkomanii sprzyjają powszechność i dostępność środków odurzających, panująca moda na ich zażywanie oraz fakt, że narkotyki często są traktowane, jako ucieczka od codzienności, środek obronny przed trudnościami, sposób na rozładowanie stresu i konfliktów oraz poszukiwanie nowych wrażeń i doznań.

Liczba osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków oraz doznających przemocy w rodzinach z problemem uzależnień jest trudna do ustalenia. Dane szacunkowe przedstawione w tym zakresie przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych zawiera poniższa tabela.

Tabela. Populacje osób, u których występują różne kategorie problemów alkoholowych

		w Polsce	w 100-tys. gminie	w 25-tys. gminie	w 10-tys. gminie
liczba osób uzależnionych od alkoholu	ok. 2% populacji	ok. 800 tys.	ok. 2.000 osób	ok. 500 osób	ok. 200 osób
dorośli żyjący w otoczeniu alkoholika (współmałżonkowie, rodzice)	ok. 4% populacji	ok. 1,5 mln	ok. 4.000 osób	ok. 1.000 osób	ok. 400 osób
dzieci wychowujące się w rodzinach alkoholików	ok. 4% populacji	ok. 1,5 mln	ok. 4.000 osób	ok. 1.000 osób	ok. 400 osób
osoby pijące szkodliwie	5-7% populacji	2-2,5 mln	5.000-7.000 osób	1.250-1.750 osób	ok. 500-700 osób

ofiary przemocy domowej w rodzinach z problemem alkoholowym	2/3 osób dorosłych oraz 2/3 dzieci z tych rodzin	razem ok. 2 mln osób: dorosłych i dzieci	ok. 5.300 osób: dorosłych i dzieci	ok. 1.330 osób: dorosłych i dzieci	ok. 530 osób: dorosłych i dzieci
---	--	--	------------------------------------	------------------------------------	----------------------------------

Dane szacunkowe Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

By skutecznie przeciwdziałać problemom uzależnień oraz eliminować ich niekorzystny wpływ na społeczeństwo, konieczne jest prowadzenie działań związanych z profilaktyką i ich rozwiązywaniem oraz integracji społecznej osób nimi dotkniętych. W przypadku gminy działania te wyznaczane są w ramach Gminnego Programu Profilaktyki, Rozwiązywania Problemów Alkoholowych a ich inicjowanie należy do samorządu lokalnego. Ważną rolę w procesie przeciwdziałania uzależnieniom w gminie odgrywa Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, która realizuje szeroką działalność profilaktyczną oraz prowadzi postępowanie wobec osób nadużywających alkoholu.

W 2012 roku GK RPA przyjęła 60 o rozpoznanie uzależnienia od alkoholu, 56 osób skierowała na leczenie odwykowe oraz przeprowadziła 23 kontrole przestrzegania przepisów ustawy w związku ze sprzedażą napojów alkoholowych.

Tabela. Wielkość środków przeznaczonych na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych w gminie w latach 2008- 2012

	2008 r.	2010 r.	2012 r.
Wielkość wydatków ogółem	260,000,00 zł	287,200,00 zł	367,708,08 zł.

Dane Gminnego Ośrodka pomocy Społecznej w Kłobucku

Przemoc w rodzinie to kolejny, trudny do zdiagnozowania problem społeczny, który wymaga podejmowania szerokich, dobrze zorganizowanych i zaplanowanych na wiele lat interdyscyplinarnych działań kierowanych zarówno do ofiar, jak i świadków oraz sprawców przemocy domowej.

Zgodnie z zapisem ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, wszystkie osoby, które w związku z wykonywaniem swoich obowiązków służbowych lub zawodowych powzięły podejrzenie o popełnieniu przestępstwa przemocy w rodzinie mają obowiązek zawiadomienia Policji lub Prokuratury. Tym samym zobowiązanymi do podejmowania działań w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej są głównie pracownicy pomocy społecznej, ochrony zdrowia, edukacji, Sądu, Policji, GKPPA itp.

Tabela . Funkcjonowanie Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy

	2010	2011	2012
Liczba rodzin wobec których wszczęto procedurę Niebieskiej Karty	0	13	110
Liczba wniosków do Sądu Rodzinnego o wgląd w sytuację dzieci w związku z przemocą	0	0	2
Liczba wniosków do Komisji Roz. Problemów Alkoholowych skierowanych przez Zespół w związku z przemocą	0	0	7
Liczba powołanych Grup Roboczych do procedury Niebieskiej Karty	0	13	110

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kłobucku

Gminny Zespół Interdyscyplinarny w 2012 roku prowadził sprawy oparte na 110 niebieskich kartach. Zespół przeprowadził liczne spotkania grup roboczych, w których uczestniczyli pracownicy socjalni, dzielnicowi, pedagodzy szkolni, kuratorzy zawodowi. Główną przyczyną zakładania niebieskich kart była przemoc związana z nadużywaniem alkoholu, która występowała w postaci przemocy fizycznej i psychicznej.

2.7. Starość i niepełnosprawność

W rozumieniu ustawy o pomocy społecznej niepełnosprawność oznacza stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy, powodujący trwałe lub okresowe utrudnienie, ograniczenie bądź uniemożliwienie samodzielnej egzystencji. Tymczasem obecnie niepełnosprawność jest również rozumiana, jako wynik barier społecznych, ekonomicznych oraz fizycznych, jakie jednostka napotyka w środowisku zamieszkania.

W związku z tym polityka społeczna powinna promować aktywne działania na wszystkich szczeblach życia społecznego oraz aktywnie wspierać wszelkie działania na rzecz równouprawnienia osób niepełnosprawnych, a także przeciwdziałać ich dyskryminacji i tworzyć mechanizmy wyrównujące szanse życiowe oraz warunki do korzystania z przysługujących im praw.

W przypadku osób niepełnosprawnych szczególnych wysiłków wymaga ich rehabilitacja społeczna i zawodowa, tj. m.in.: promocja dostępu osób niepełnosprawnych do zatrudnienia oraz budowa systemu wsparcia dla osób chorych psychicznie, których systematycznie przybywa. Wspomniane działania stwarzają możliwość integracji tej grupy osób z pozostałą częścią społeczeństwa. Jednocześnie nadal powinny być konsekwentnie likwidowane bariery architektoniczne, komunikacyjne oraz transportowe, utrudniające osobom niepełnosprawnym funkcjonowanie w społeczeństwie.

Integracja społeczna osób niepełnosprawnych przez pracę stanowi w Polsce bardzo wymagające i trudne do realizacji zadanie. Istnieje wiele czynników wpływających niekorzystnie na zatrudnianie osób niepełnosprawnych. Po stronie podażowej są to (poza relatywnie niskimi kwalifikacjami osób niepełnosprawnych): słabe motywacje i liczne bariery instytucjonalno-infrastrukturalne, a po stronie popytu na pracę: niechęć pracodawców i w konsekwencji znaczny koszt ich motywowania oraz ogólnie trudny rynek pracy, charakteryzujący się słabą dynamiką tworzenia miejsc pracy. Ważny obszar działań realizuje Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, który wspiera usługami opiekuńczymi osoby w wieku senioralnym.

Tabela : Liczba osób objętych usługami opiekuńczymi w latach 2008 -2012

Liczba osób objętych usługami opiekuńczymi	2008	2010	2012
	29	36	40

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kłobucku.

Kwestia osób niepełnosprawnych związana jest mocno z seniorami, wraz z wiekiem wzrasta liczba osób o ograniczonej sprawności. W działaniach dla tej grupy

ważne są zarówno kwestie właściwej opieki - wystandaryzowane usługi opiekuńcze, jak i formy aktywizacji, tj. możliwość spotkań, aktywności ruchowej i kulturalnej.

2.8. Kwestia Przestępczości

Przestępczość jest jednym z tych zjawisk społecznych, które odciskają dotkliwie piętno na funkcjonowaniu lokalnej społeczności. Jest to margines życia społecznego, ale intensywność zdarzeń oraz częstotliwość, z jaką występują, mogą mieć wpływ na formowanie się postaw i zachowań ludzi tworzących społeczność gminy Kłobuck.

Z analizy stanu zagrożenia przestępczością za okres 12 miesięcy 2012 roku wynika, iż na terenie gminy Kłobuck stwierdzono liczne zdarzenia o charakterze o charakterze przestępczym, w tym:

- 13 uszkodzeń mienia;
- 38 włamań;
- 118 kradzieży, w tym 15 kieszonkowych, 19 metale kolorowe,
- 13 przypadków uszkodzenia ciała;
- 1 rozbój;
- 33 przypadki zniszczenia mienia.

Jak informuje Komenda Powiatowa Policji w Kłobucku, zdarzenia przestępcze zdarzają się bez względu na dzień tygodnia i przynajmniej jedna trzecia z nich ma miejsce w godzinach nocnych.

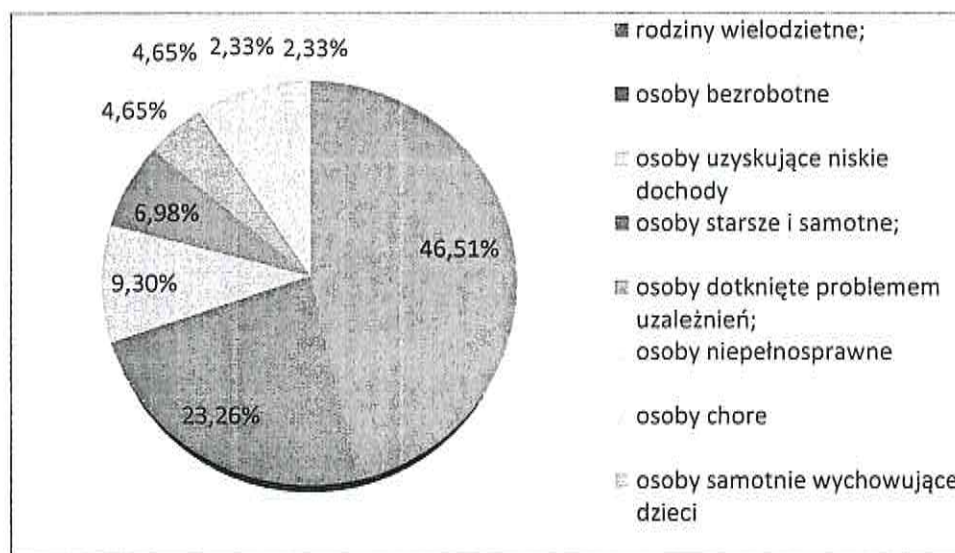
2.9. Lokalne problemy z perspektywy liderów społecznych

Identyfikacja problemów społecznych jest jednym z najważniejszych elementów każdego postępowania diagnostycznego, mającego określić zasadnicze problemy i ewentualne kierunki ich rozwiązywania. Podstawowym narzędziem badawczym, za pomocą którego identyfikowano problemy społeczne gminy, była ankieta rozesłana do

osób mających wpływ na kształt lokalnej polityki społecznej, między innymi do osób reprezentujących wybrane instytucje lokalne, takie jak: ośrodek zdrowia, kościół, szkoła, organizacje pozarządowe, a także do lokalnych przedsiębiorców, pracowników socjalnych GOPS, radnych, mieszkańców gminy. W sumie zwrócono 47 kwestionariuszy ankiet.

W pierwszych pytaniach poproszono respondentów o wskazanie środowisk zagrożonych ubóstwem oraz określenie przyczyn tego zjawiska. Uzyskane odpowiedzi prezentują poniższe zestawienia.

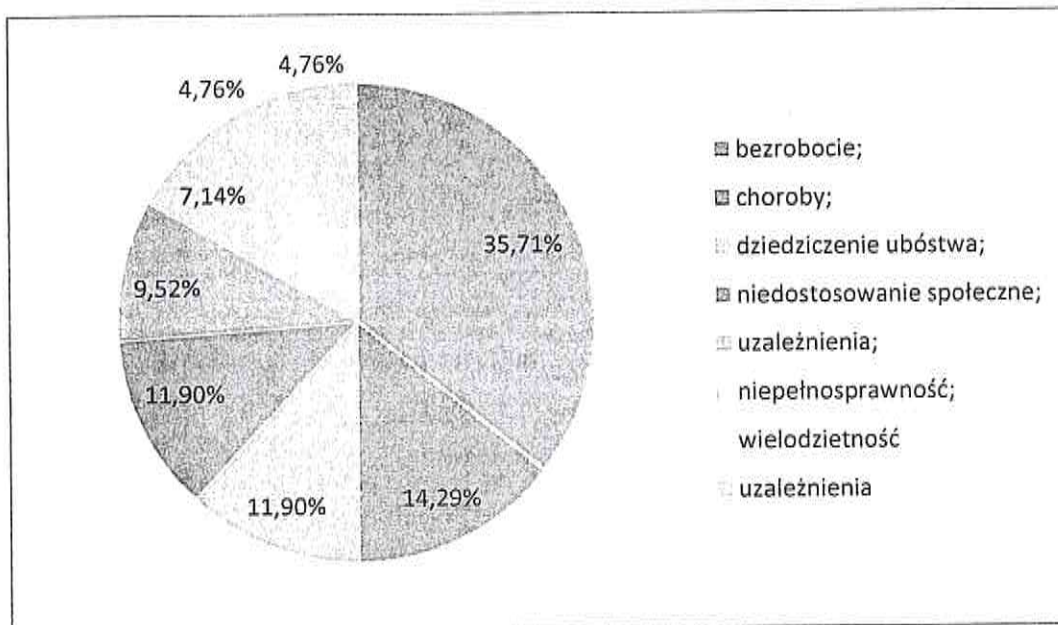
Wykres: Środowiska zagrożone ubóstwem

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Według badanych, problem ubóstwa dotyczy najbardziej rodziny wielodzietnych oraz osób dotkniętych problemem bezrobocia. Wśród przyczyn popadania w stan ubóstwa respondenci wskazywali także samotność i starość.

Wykres: Identyfikacja przyczyn ubóstwa

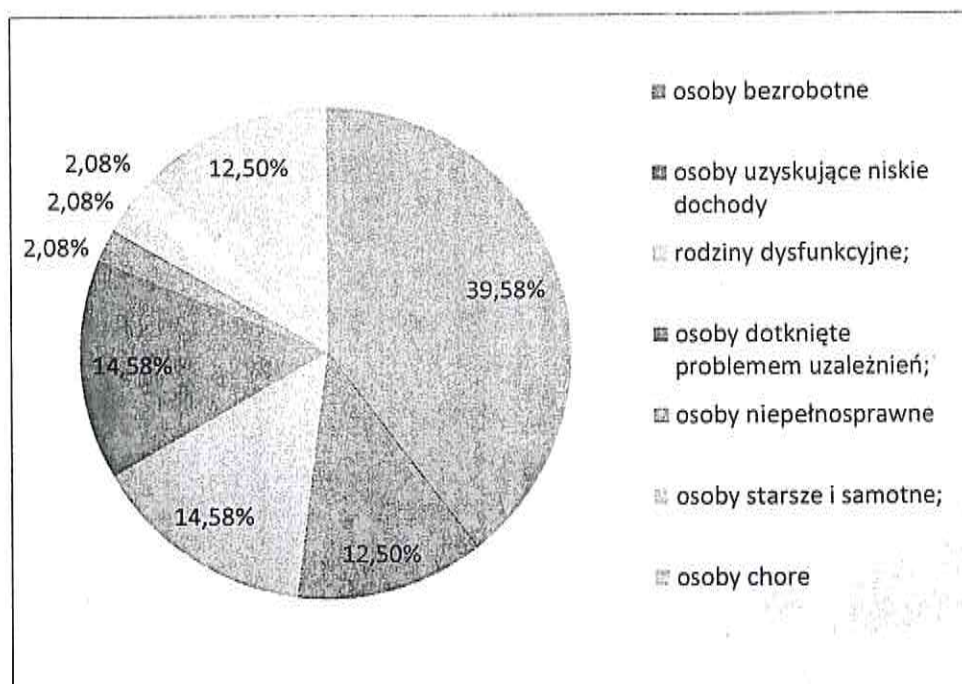

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Analizując przyczyny popadania w ubóstwo wskazano na brak zatrudnienia, choroby, dziedziczenie ubóstwa oraz niedostosowanie społeczne.

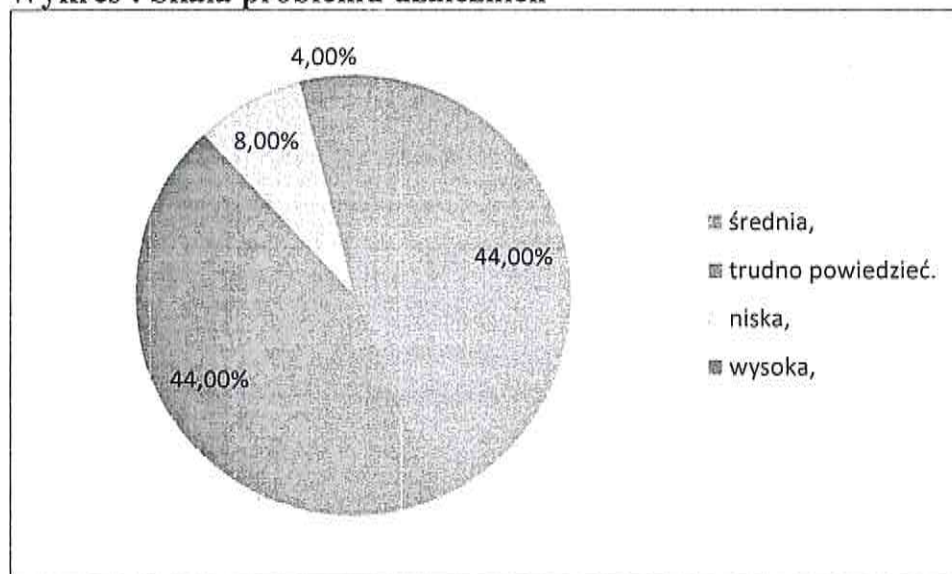
Odpowiadając na kolejne pytania respondenci identyfikowali środowiska zagrożone uzależnieniami, określali skalę tego zjawiska oraz oceniali ofertę pomocy osobom uzależnionym.

Wykres: Środowiska zagrożone uzależnieniami

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

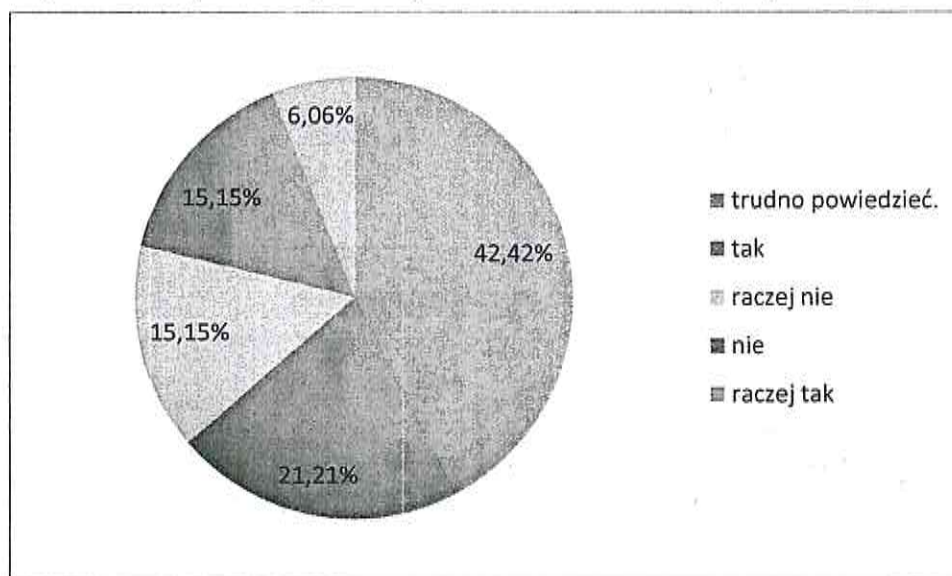
Wykres : Skala problemu uzależnień

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Wśród środowisk zagrożonych zjawiskiem uzależnień najczęściej wymienianymi grupami były osoby bezrobotne oraz osoby uzyskujące niskie dochody. Określając skalę występowania tego problemu, 44% badanych oceniła ją jako średnią, i aż 44% miało problem z określeniem jej wielkości.

Wykres : Czy oferta pomocy osobom uzależnionym jest wystarczająca?

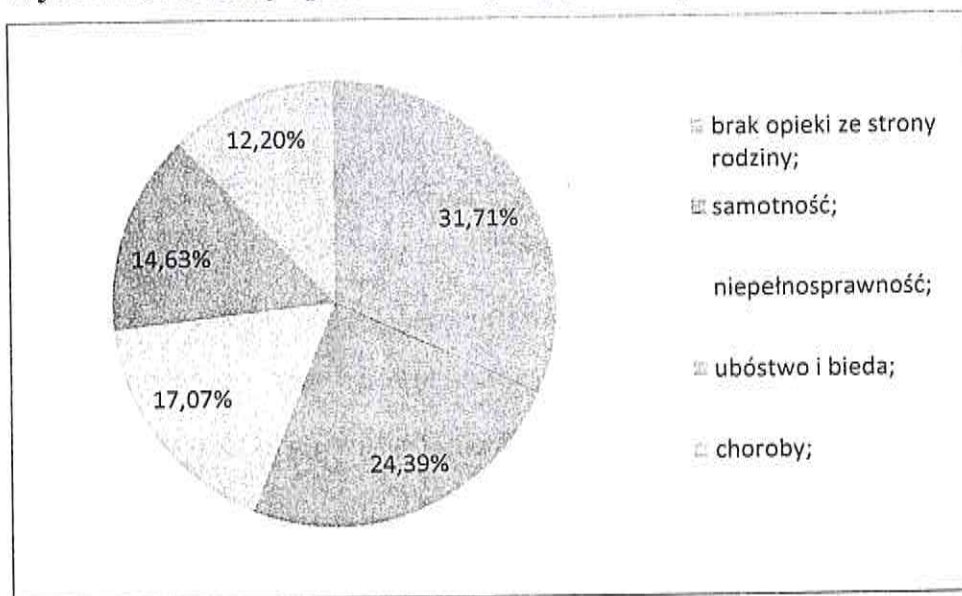

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Jeśli chodzi o ocenę oferty pomocy dla osób uzależnionych, znaczna część ankietowanych (42%) stwierdziła, że jest ona trudna do określenia .

W ankiecie znalazły się również pytania dotyczące sytuacji osób starszych w środowisku lokalnym. Pozwoliły one na identyfikację najważniejszych problemów dotyczących tę grupę osób oraz ocenę pomocy świadczonej osobom w wieku poprodukcyjnym. Uzyskane odpowiedzi prezentują poniższe wykresy.

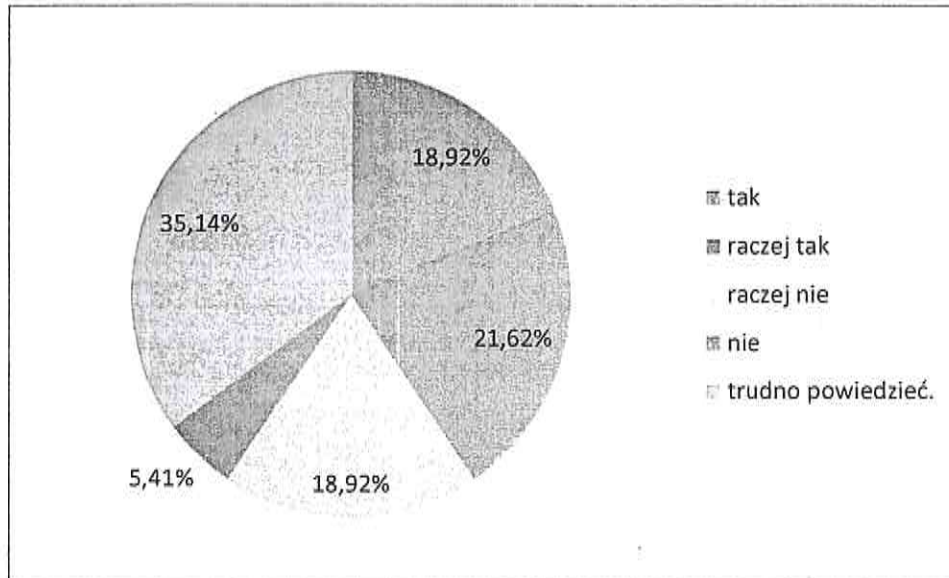
Wykres :Problemy społeczne dotykające osoby starsze

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Wśród problemów dotyczących osoby starsze na pierwszy plan wysuwa się brak opieki ze strony rodziny, samotność oraz niepełnosprawność

Wykres : Czy oferta pomocy osobom starszym jest wystarczająca?

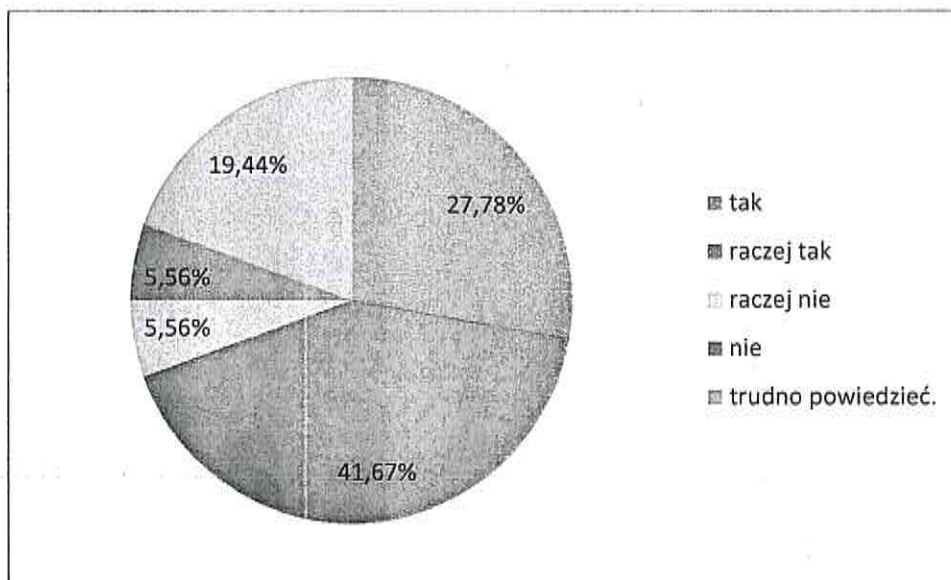

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Co do oceny oferty pomocy osobom starszym, łącznie niemal połowa ankietowanych stwierdziła, że jest ona raczej wystarczająca lub wystarczająca.

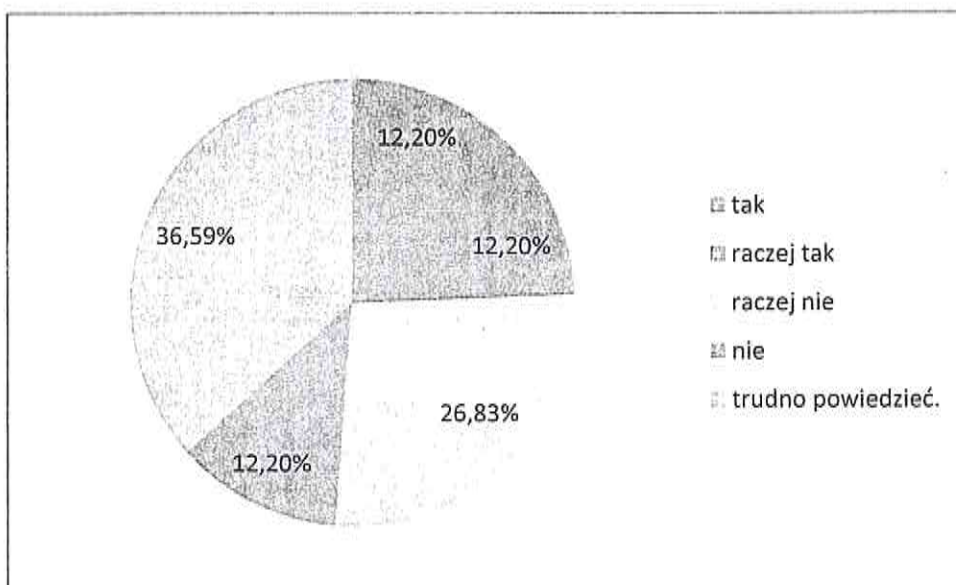
W ankiecie pytano także o stosunek do osób niepełnosprawnych oraz próbowano wysondować, jak postrzegana jest w społeczności lokalnej oferta pomocy dla tej grupy osób. Odpowiedzi na te pytania prezentują poniższe wykresy.

Wykres: Czy osoby niepełnosprawne są akceptowane w środowisku lokalnym?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Wykres : Czy oferta pomocy osobom niepełnosprawnym jest wystarczająca?

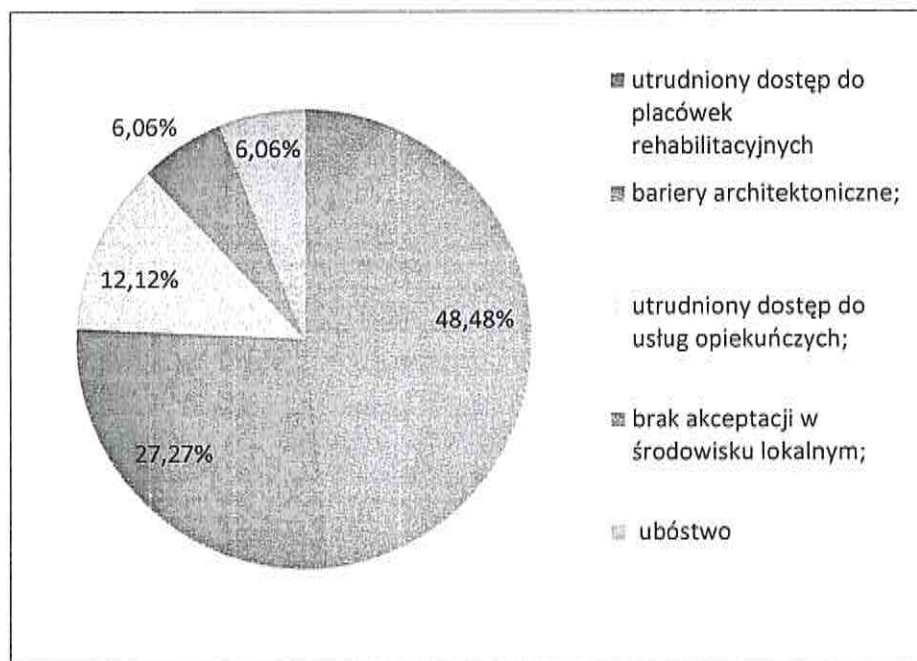

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

W kwestii akceptacji osób niepełnosprawnych, zdecydowana większość badanych wypowiedziała się pozytywnie. Jeśli natomiast chodzi o ofertę pomocy osobom niepełnosprawnym, większość respondentów stwierdziło, iż jest ona niewystarczająca lub raczej wystarczająca.

Wnikając w kwestię niepełnosprawności, poproszono ankietowanych o wskazanie problemów dotyczących osoby niepełnosprawne. Uzyskane odpowiedzi przedstawiono na poniższym wykresie.

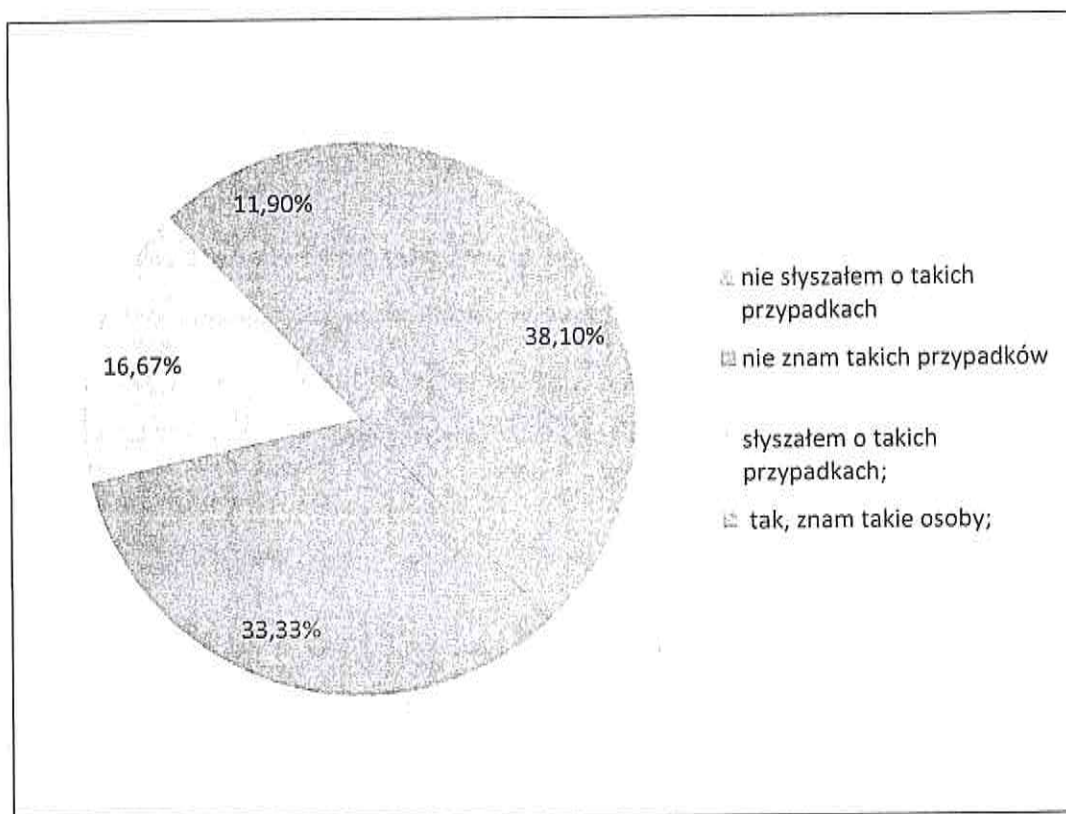
Wykres : Problemy społeczne dotykające osoby niepełnosprawne

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

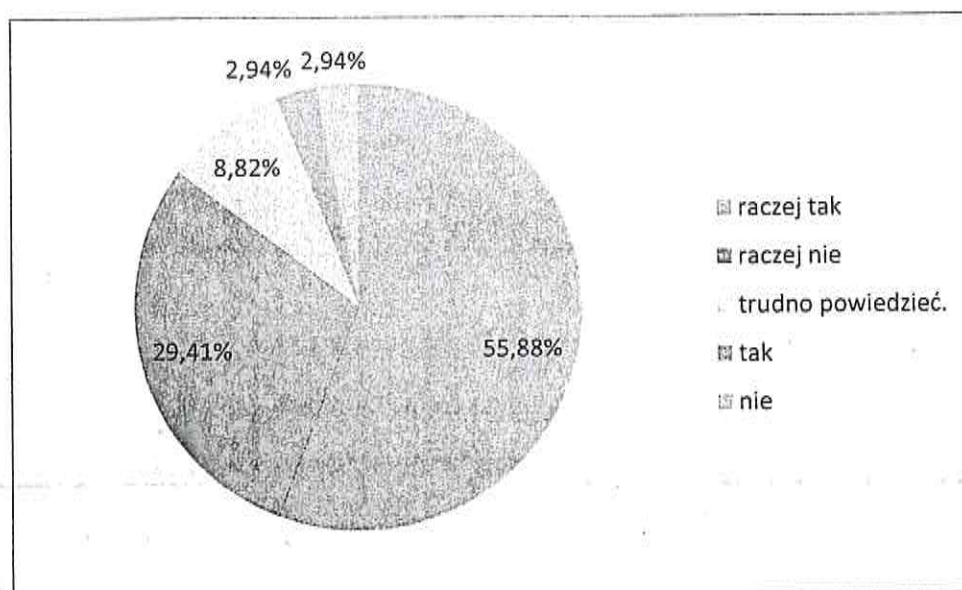
Za problemy najbardziej nękające osoby niepełnosprawne badani uznali utrudniony dostęp do placówek rehabilitacyjnych oraz bariery architektoniczne.

Wykres : Czy w rodzinach istnieje zjawisko przemocy domowej?

Dane z badañ ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Wykres: Przemoc w rodzinie, jako istotny problem społeczny

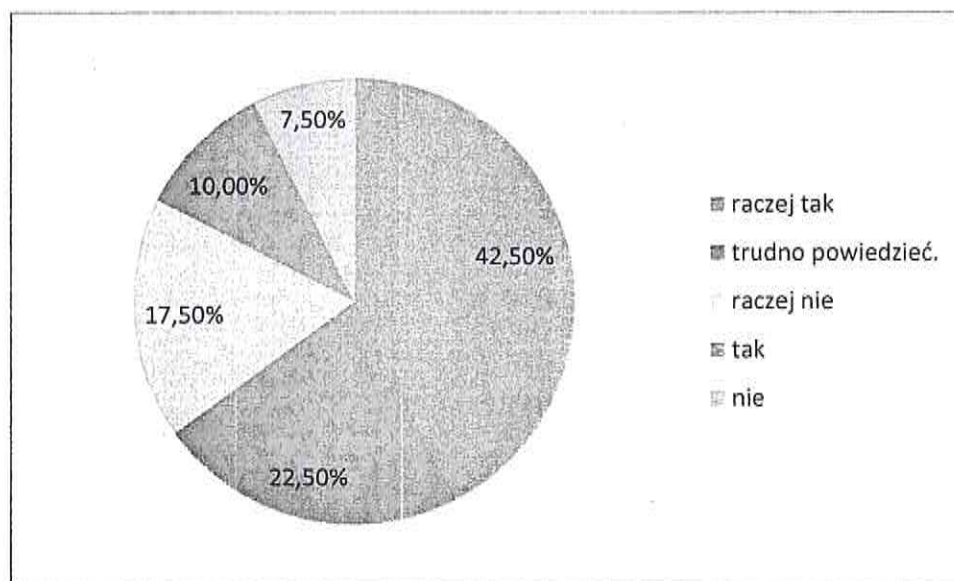

Dane z badañ ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Podjmując problem przemocy domowej, zdecydowana większość badanych stwierdziła, że nie zna przypadków występowania tej patologii w gminie bądź o nich nie słyszała. Odmiennego zdania była niemal trzecia respondentów. Jednocześnie większość respondentów wskazuje, że przemoc w rodzinie jest jednym z raczej istotnych problemów społecznych w gminie.

Kolejne pytania w ankiecie odnosiły się do działalności miejscowego ośrodka pomocy społecznej. Respondenci oceniali ofertę udzielanej pomocy, wskazywali formy wsparcia, jakie powinien świadczyć GOPS, oraz wypowiedzieli się na temat pracy pracowników socjalnych. Uzyskane odpowiedzi prezentują poniższe wykresy.

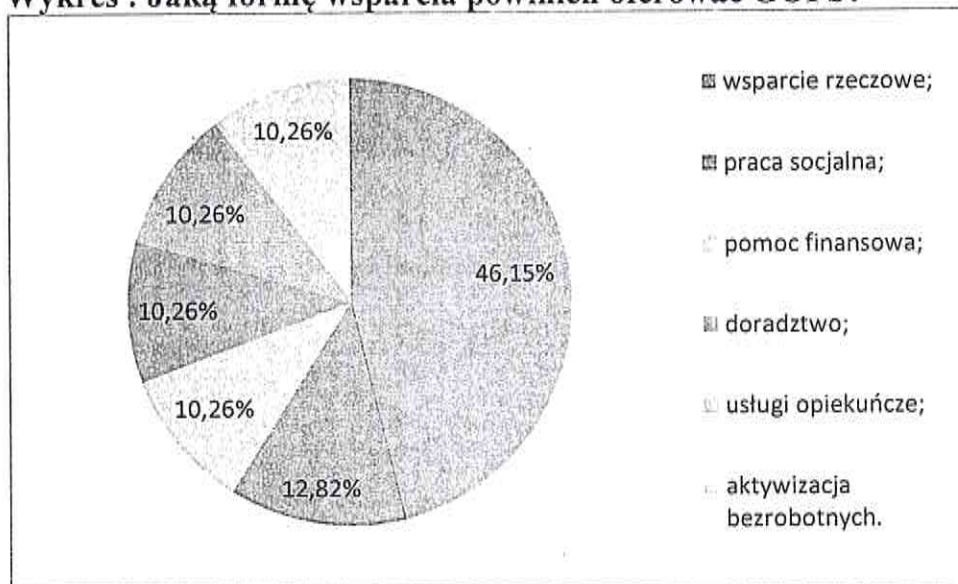
Wykres : Czy pomoc GOPS jest wystarczająca?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

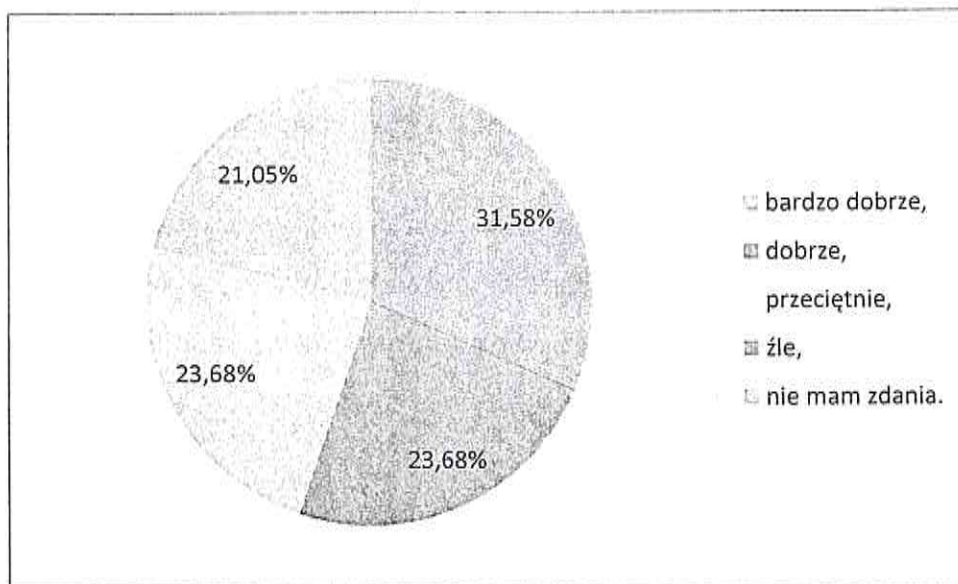
Oceniając pomoc Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej szereg respondentów stwierdziło, że jest ona wystarczająca i raczej wystarczająca. Zwraca uwagę niemal jedna czwarta badanych, która nie jest w stanie jednoznacznie odpowiedzieć na tak postawione pytanie.

Wykres : Jaką formę wsparcia powinien oferować GOPS?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Wykres : Ocena pracy pracowników socjalnych

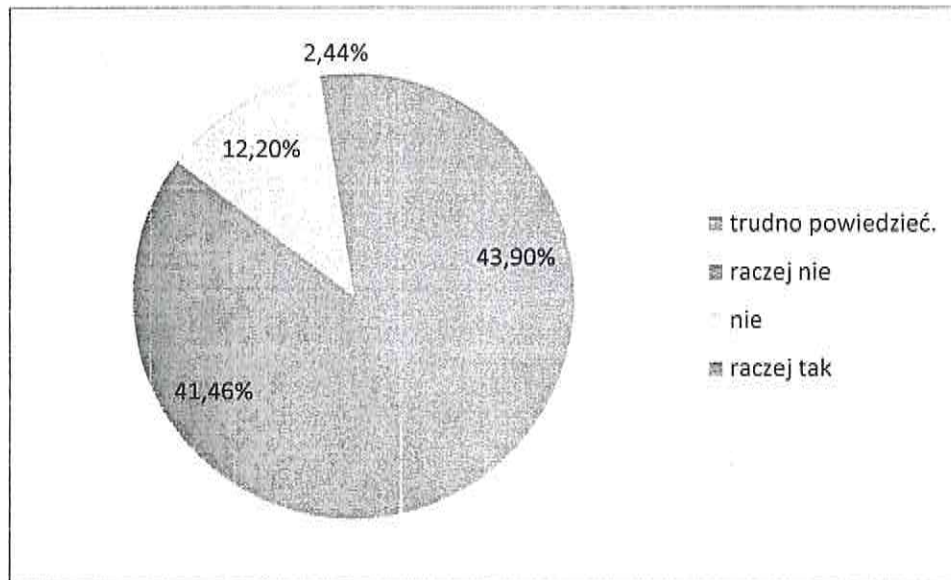
Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

W kwestii oceny pomocy udzielanej przez GOPS, zdecydowana większość ankietowanych stwierdziła, iż jest ona raczej wystarczająca lub wystarczająca. Co do form wsparcia, jakie powinien oferować GOPS, ankietowani najczęściej wskazywali

pomoc finansową i formy aktywizacji. Jeśli natomiast chodzi o ocenę pracy pracowników socjalnych, większość badanych oceniło ją bardzo dobrze lub dobrze.

Uzupełnieniem poprzednio omawianych kwestii było pytanie o stopień zaspokajania potrzeb środowiska lokalnego przez działające na terenie gminy organizacje pozarządowe.

Wykres : Czy oferta pomocy świadczonej przez organizacje pozarządowe zaspokaja potrzeby środowiska lokalnego?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Oceniając adekwatność pomocy świadczonej przez organizacje pozarządowe w stosunku do potrzeb ludności gminy, większość respondentów ma problem z jej określeniem. Sytuację tę należy wiązać z niewielkim upowszechnieniem informacji o działalności ngos-ów w gminie.

2.10. Analiza SWOT

Bardzo użyteczną metodą przy określaniu priorytetów rozwojowych jest coraz powszechniej stosowana w pracach nad strategią analiza SWOT. Nazwa SWOT jest akronimem angielskich słów Strengths (mocne strony), Weaknesses (słabe strony), Opportunities (szanse w otoczeniu), Threats (zagrożenia w otoczeniu). Analiza SWOT jest efektywną metodą identyfikacji słabych i silnych stron organizacji oraz badania szans i zagrożeń, jakie stoją przed organizacją. Analizę tę można z powodzeniem zastosować do dowolnego przedsięwzięcia, włącznie z programowaniem strategicznym.

Wnikliwe opracowanie SWOT jest istotnym etapem procesu planowania strategicznego. Przy właściwym opracowaniu stanowi punkt wyjściowy dla określania celów strategicznych oraz projektów socjalnych.

Analiza SWOT została przygotowana w miejscowym Ośrodku Pomocy Społecznej. Przedstawione poniżej czynniki obejmują:

- **siły** – wewnętrzne uwarunkowania o pozytywnym wpływie na sytuację społeczną,
- **słabości** – wewnętrzne uwarunkowania o negatywnym wpływie na sytuację społeczną,
- **szanse** – zewnętrzne uwarunkowania o pozytywnym wpływie na realizację celów,
- **zagrożenia** – zewnętrzne uwarunkowania o negatywnym wpływie na realizację celów.

Wynik prac obrazują prezentowane poniżej zestawienia. Dodać należy, że w analizie SWOT odniesiono się wyłącznie do kwestii społecznych.

Mocne strony

- funkcjonuje baza leczenia odwykowego,
- gmina dysponuje stałymi środkami finansowymi na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych,

- istnieją organizacje pozarządowe zajmujące się osobami uzależnionymi, z którymi współpracują władze lokalne i regionalne,
- dobry przepływ informacji pomiędzy organizacjami działającymi w obszarze uzależnień.

Słabe strony

- brak bazy lokalowej do pracy z osobami uzależnionymi
- nieprawidłowe wykorzystywanie środków z zezwoleń,

Szanse

- traktowanie uzależnienia jako problemu społecznego,
- fachowcy różnych dziedzin współpracują na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom,
- istnieje system wsparcia dla osób i rodzin wymagających specjalistycznej pomocy,
- dostateczne wykorzystywanie systemu informacji.

Zagrożenia

- istnienie zjawiska zmęczenia, bezsilności i bezradności społecznej.

ROZAWOJ PRACOWNIKÓW SŁUŻBY POMOCY SPOŁECZNEJ

Mocne strony

- pomoc Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w rozwiązywaniu lokalnych problemów społecznych,
- gmina posiada wyspecjalizowaną kadrę pracowników pomocy społecznej,
- prowadzenie działań socjalnych z rodziną,
- na terenie gminy istnieje 1 placówka opiekuńczo-wychowawcza Dom Dziecka w Kłobucku.

Słabe strony

- niewystarczająca w stosunku do potrzeb ilość kadry.

Szanse

- dobre przygotowanie zawodowe absolwentów szkolnictwa do potrzeb rynku w zakresie służb pomocy społecznej,
- stałe doskonalenie zawodowe pracowników pomocy społecznej,

- istnienie współpracy z jednostkami pomocy społecznej prowadzonymi przez inne podmioty.

Zagrożenia

- niewystarczająca w stosunku do potrzeb ilość wykwalifikowanej kadry.

Mocne strony

- dostateczna ilość środków finansowych na profilaktykę,
- współpraca instytucji zajmujących się problematyką dzieci i młodzieży,
- właściwa komunikacja pomiędzy pracownikami sfery rządowej i pozarządowej,
- aktywna działalność pracowników służb społecznych na rzecz pomocy dzieciom i młodzieży,
- zabezpieczanie dzieciom i młodzieży dostępu do różnorodnych form spędzania czasu wolnego.

Słabe strony

- nieadekwatne do potrzeb zatrudnienie kadry merytorycznej w systemie pomocy społecznej,
- samorząd w ograniczonym zakresie wspiera organizacje pozarządowe i grupy nieformalne pracujące na rzecz dzieci, młodzieży i rodziny,
- deficyt placówek resocjalizacyjnych oraz dla nieletnich i samotnych matek,
- ograniczony zakres działań zapobiegających dysfunkcjom w rodzinie,
- gmina nie przeprowadza specjalistycznych analiz jakościowych w zakresie potrzeb dzieci i młodzieży,
- brak aktywności w poszukiwaniu środków pozabudżetowych,
- nie istnieją warunki do prowadzenia skutecznej pracy socjalnej,
- brak ośrodków wsparcia na terenie gminy dla rodzin w kryzysie.

Szanse

- wzrost znaczenia organizacji pozarządowych na rzecz pomocy dzieciom

i młodzieży,

- wzrost świadomości społecznej władz samorządowych,
- członkostwo Polski w Unii Europejskiej jest szansą na poprawę polityki społecznej wobec dzieci, młodzieży i rodziny,
- decentralizacja władzy sprzyja pomocy społecznej dzieciom i młodzieży,
- szkoły prowadzą programy profilaktyczne.

Zagrożenia

- występowanie zjawisk: rozpadu więzi społecznych i zaniku kontroli społecznej oraz zagrożeń funkcjonowania rodziny: uzależnień, zjawiska rozpadu więzi rodzinnych, bezrobocia, przemocy w rodzinie i ubóstwa,
- niski poziom współpracy pomiędzy szkołą a rodziną,
- niewystarczająca opieka medyczna szkół,
- niski poziom kultury prawnej społeczeństwa,
- brak stabilności prawnej w dziedzinie pomocy społecznej dziecku i rodzinie.

osoby bezrobotne długotrwale

Mocne strony

- wzrost znaczenia wykształcenia jako wartości,
- osoby bezrobotne długotrwale podnoszą swoje kwalifikacje.

Słabe strony

- wysoka skala bezrobocia na terenie gminy; wysokie bezrobocie długotrwale zarówno wśród mężczyzn, jak i kobiet,
- występowanie zjawiska dziedziczenia bezrobocia,
- niski poziom wykształcenia osób bezrobotnych długotrwale,
- nie istnieją organizacje pozarządowe pomagające osobom bezrobotnym,

Szanse

- władze lokalne i regionalne współpracują z partnerami społecznymi w ramach rozwiązywania problemów osób bezrobotnych i długotrwale bezrobotnych,
- wzrost dostępności kształcenia ustawicznego na obszarach wiejskich.

Zagrożenia

- rozwój zjawiska wykluczenia społecznego w niektórych grupach społecznych lub/i w układzie geograficznym,
- programy dla długotrwale bezrobotnych nie są powiązane z programami rozwoju zasobów ludzkich, przekwalifikowań i reorganizacją,
- nie wzrasta mobilność zawodowa,
- istnienie zjawiska nielegalnego zatrudnienia.

Mocne strony

- istnieje określony standard usług dla osób starszych w pomocy instytucjonalnej,
- osoby starsze mają dostęp do jednostek organizacyjnych pomocy społecznej,
- kadra posiada profesjonalne przygotowanie w dziedzinie spraw osób starszych,
- wystarczająca liczba pracowników ośrodków pomocy społecznej zajmujących się problematyką osób starszych,
- prawidłowy obieg informacji o formach pomocy społecznej,
- nie dochodzi do marginalizacji problemów osób starszych oraz marginalizacji i izolacji placówek pomocy społecznej,
- dobra dostępność domów pomocy społecznej,
- powstanie Filii Uniwersytetu Trzeciego Wieku,
- prowadzenie działań w celu poprawy sfery technicznej ułatwiającej codzienne życie osób starszych.

Słabe strony

- niski poziom życia osób starszych; wzrasta liczba świadczeniobiorców pomocy społecznej,
- zmiana modelu rodziny z wielopokoleniowej na jedno, dwupokoleniowe,

Szanse

- uwrażliwianie systemu oświaty na problemy osób starszych,
- dostosowywanie standardów usług do wymogów Unii Europejskiej,

- nie wzrasta liczba osób samotnych,
- podmiotowe traktowanie osób starszych,
- system prawny regulujący funkcjonowanie nowych form pomocy społecznej osób starszych jest szansą na poprawę warunków ich życia.

Zagrożenia

- brak szkoleń dla kadry realizującej pomoc osobom starszym,
- infrastruktura nie jest dostosowana do osób starszych,
- brak koordynacji działań podmiotów na rzecz osób starszych,
- niewłaściwe rozpoznanie potrzeb osób starszych,
- istnienie problemu ujawniających się enklaw starości,
- migracja ludzi młodych na inne tereny oraz niekorzystne zjawiska demograficzne,
- niesprzyjająca pomocy osobom w III wieku ogólna sytuacja społeczna i finansowa kraju,
- nowy system emerytalno-rentowy nie jest szansą na poprawę warunków życia osób starszych,
- postęp medycyny nie wpływa na poprawę sytuacji zdrowotnej osób starszych,
- niekorzystne dla pomocy społecznej założenia świadczeń służby zdrowia.

Kwestie osób niepełnosprawnych

Mocne strony

- rozpowszechnianie w środowisku pozytywnych wzorców postaw filantropijnych i charytatywnych.

Słabe strony

- w sferze niepełnosprawności nie funkcjonują aktywnie działające organizacje pozarządowe, z którymi współpracują instytucje rządowe,
- nie istnieje przepływ informacji pomiędzy podmiotami pomocowymi,
- środowisko osób niepełnosprawnych nie jest zaangażowane w działalność samopomocy,
- istnienie barier utrudniających pełen udział osób niepełnosprawnych w życiu

społecznym,

- niedostateczna baza rehabilitacyjna i oferta opieki nad osobami niepełnosprawnymi,
- niepełne rozpoznanie liczby osób niepełnosprawnych.

Szanse

- wzrost społecznej akceptacji osób niepełnosprawnych; edukowanie o rozumieniu ich potrzeb,
- sytuacja ekonomiczno-gospodarcza kraju sprzyja pomocy niepełnosprawnym,
- nie zmniejsza się liczba miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych,
- likwidowanie barier architektonicznych.

Zagrożenia

- sektor publiczny nie współpracuje z sektorem pozarządowym w dziedzinie pomocy osobom niepełnosprawnym,
- nierównomierne korzystanie ze środków pozabudżetowych i pomocowych.
- brak działań w zakresie upowszechniania w mediach problematyki niepełnosprawności w celu kształtowania pozytywnych postaw,
- wzrost zapotrzebowania na placówki opieki stacjonarnej oraz usługi opiekuńcze i stacjonarne.

Mocne strony

- propozycja utworzenia świetlicy środowiskowej,
- wystarczająca ilość środków finansowych na dożywianie dzieci,
- dobra współpraca z katolickimi organizacjami pozarządowymi.

Słabe strony

- na terenie gminy nie istnieje dom dziennego pobytu dla osób starszych i chorych,
- niewystarczające środki na profilaktykę szkolną oraz na szkolenia w zakresie możliwości pozyskiwania środków z Europejskiego Funduszu Społecznego.

2.11. Zasoby umożliwiające realizację Strategii

Zasobami umożliwiającymi rozwiązywanie problemów społecznych określamy instytucje znajdujące się na terenie gminy lub obejmujące swym zasięgiem działania jej mieszkańców, które funkcjonują w obszarze polityki społecznej i rozwiązują dane problemy. Są to zarówno jednostki samorządowe, jak i niepubliczne, na przykład organizacje pozarządowe.

Instytucje samorządowe

Instytucją oferującą pomoc i wsparcie mieszkańcom gminy jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, mieszczący się w Kłobucku przy ulicy Zamkowej. Podmiotem prowadzącym jednostki jest Urząd Gminy Kłobuck. Ośrodek realizuje zadania wynikające z ustawy o pomocy społecznej i świadczeń rodzinnych, m.in. koordynuje rozwiązywanie problemów społecznych w gminie. Oferta jednostki skierowana jest do mieszkańców gminy, którzy znajdują się w trudnej sytuacji materialno-bytowej i zdrowotnej. Kadra zatrudniona w GOPS (10 pracowników socjalnych) uczestniczy w formach doskonalenia i podnoszenia swoich kwalifikacji, wśród których należy wymienić następujące szkolenia- w tabeli poniżej.

Tabela. Rozwój kadry lokalnej pomocy społecznej- udział w szkoleniach

Uczestnik (imię i nazwisko)	Temat szkolenia seminarium, konferencji,
Katarzyna Kurek	Lokalne rozwiązania systemowe- Superwizja/animacja pracy Zespołów Interdyscyplinarnych i grup roboczych
Małgorzata Solnica	Teczka asystenta rodziny
Lidia Tomczyk	Pomoc społeczna 2012/2013 oraz wspieranie rodziny i piecza zastępcza z perspektywy zadań gminy
Lidia Tomczyk	Funkcjonowanie WTZ - aspekty formalne i prawne
Kamila	

Matysiak- Wilk	Ocena zasobów pomocy społecznej
Lidia Tomczyk	Ochrona danych osobowych w jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej
Lidia Tomczyk	Aktywizacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kłobucku

Ośrodek Pomocy Społecznej aktywnie pozyskuje środki zewnętrzne na realizację projektów zwiększających efektywność systemu pomocy społecznej. Realizowane projekty prezentuje poniższa tabela.

Tabela. Realizacja projektów systemowych i innych w funduszy UE w latach 2008-2012

LP	Czas realizacji	Nazwa projektu	Liczba beneficjentów ogółem	Wielkość środków finansowych
1	01.05 - 31.12.2008	„Jestem Aktywny”	25	128.352,00
2	01.01 - 31.12.2009	„Jestem Aktywny”	25	294.589,00
3	01.01 - 31.12.2010	„Jestem Aktywny”	21	278.771,00
4	01.01 - 31.12.2011	„Jestem Aktywny”	20	237.107,00
5	01.01.2012 - 31.12.2013	„Jestem Aktywny”	21	239.328,17

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kłobucku

Organizacje pozarządowe

W gminie Kłobuck funkcjonuje 18 stowarzyszeń oraz istnieje 7 parafii Kościoła rzymskokatolickiego. Pomiędzy sektorem publicznym a pozarządowym istnieje dobry przepływ informacji dotyczący podopiecznych korzystających z pomocy. Samorząd gminy dysponuje uregulowaniami określonymi przez odpowiednie akty prawa miejscowego dotyczące współpracy z organizacjami należącymi do sektora pozarządowego. Skutkuje to podejmowaniem współpracy z tymi organizacjami

w zakresie zlecenia realizacji zadań własnych, dofinansowania działalności statutowej organizacji oraz doradztwa i konsultacji.

Każda społeczność, w której istnieją silne więzi społeczne, winna organizować współpracę między samorządem a organizacjami pozarządowymi, aby współdziałać w kierunku uzupełnienia i usprawnienia instytucjonalnego forum pomocy. Poniżej prezentowane są organizacje pozarządowe działające na terenie gminy Kłobuck.

Tabela: Organizacje pozarządowe funkcjonujące na terenie gminy

Lp.	Nazwa i adres
1.	Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „ Zielony Wierchołek Śląska” ul. 11Listopada 4 42-100 Kłobuck
2.	Stowarzyszenie Rodzin Abstynenckich ATOL z siedzibą w Kłobucku, ul. Targowa 1, 42-100 Kłobuck
3.	Stowarzyszenie na rzecz Ochrony Zdrowia „Nasze Zdrowie”, ul. 11 Listopada 5c, 42-100 Kłobuck
4.	Stowarzyszenie Górników, ul. Harcerska, 42-100 Kłobuck
5.	Stowarzyszenie Oficerów Ziemi Kłobuckiej z/s w Kłobucku ul. Bohaterów Bitwy pod Mokrą 42-100 Kłobuck
6.	Stowarzyszenie na rzecz Dzieci Niepełnosprawnych „O uśmiech Dziecka”, ul. 11 Listopada 8, 42-100 Kłobuck
7.	Towarzystwo Przyjaciół Kamyka z/s w Kamyku ul. Szkolna 5 42-125 Kamyk
8.	Ponadregionalne Stowarzyszenie Edukacyjne „Wieniawa”, ul. 3 Maja 33, 42-100 Kłobuck
9.	Punkt Interwencji Kryzysowej przy Terenowym Komitecie Ochrony Praw Dziecka w Kłobucku ul Harcerska 4 42-100 Kłobuck
10.	Stowarzyszenie Przeciwno Patologiom Władzy ul. Baczyńskiego 10/ 7 42-100 Kłobuck
11.	Stowarzyszenie Liderów Wiejskich, ul. 11 Listopada 8, 42-100 Kłobuck
12.	Stowarzyszenie „Zainwestuj w siebie”, ul. Zamkowa 6, 42-100 Kłobuck

13.	Stowarzyszenie na rzecz Budowy Sali Gimnastycznej w Zespole Szkół w Libidzy „Start”, ul. Olsztyńska 2, 42-125 Kamyk
14.	Stowarzyszenie Mieszkańców Białej, ul. Częstochowska 73, Biała, 42-125 Kamyk
15.	Stowarzyszenie Doliny Okszy ul. Słoneczna 34 42-125 Kamyk
16.	Stowarzyszenie „Absolwentów LO im. K. Kosińskiego w Kłobucku”, ul. Skorupki 46, 42-100 Kłobuck
17.	Stowarzyszenie Inicjatyw Społecznych w Kłobucku ul. Długosza 89 42-100 Kłobuck
18.	Klub „Gazety Polskiej” ul. Ogrodowa 35 42-100 Kłobuck
19.	Związek Niewidomych ul. Harcerska 4 42-100 Kłobuck
20.	Zarząd Emerytów i Rencistów ul. Harcerska 4 42-100 Kłobuck
21.	Liga Obrony Kraju ul. Harcerska 4 42-100 Kłobuck
22.	Powiatowy Szkolny Związek Sportowy ul. Sportowa 14 42-100 Kłobuck
23.	Uczniowski Ludowy Klub Sportowy „START” ul. Zamkowa 6 42-100 Kłobuck
24.	Uczniowski Klub Sportowy „Orient” ul. Biała 9 42-125 Libidza
25.	Klub Sportowy „Wojownik” ul. Spacerowa 1/2 42-100 Kłobuck
26.	Ludowy klub Sportowy „Sparta” ul. Lipowa 50 42-125 Kamyk Nowa Wieś
27.	Ludowy Klub Sportowy „Pogoń” ul. Szkolna 5 42-125 Kamyk
28.	Ludowy Klub Sportowy „Oksza” ul. Prusa 66 42- 125 Kamyk Łobodno
29.	Miejski klub Sportowy „Znicz” ul. Sportowa 14 42-100 Kłobuck

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kłobucku

2.12. Podsumowanie diagnozy i prognoza zmian do 2020 roku

Zespół dokonujący diagnozy problemów społecznych na terenie gminy Kłobuck korzystał z szeregu możliwości pozyskania informacji od jednostek organizacyjnych samorządu terytorialnego, jednostek pozarządowych oraz instytucji współdziałających

w szeroko rozumianym obszarze polityki społecznej. Nie poprzestając na analizie źródeł zastanych, korzystano ze źródeł wywołanych, tj. badań ankietowych i analizy SWOT.

Sumując uzyskane informacje i nakładając wyniki diagnozy na zakres możliwości kompetencyjnych samorządu, możemy wskazać najważniejsze obszary problemowe, których rozwiązanie powinno stać się przedmiotem troski samorządu lokalnego, a są one treścią części programowej niniejszego dokumentu.

Zespół przygotowujący dokument uznał, iż problemami, dla których w pierwszej kolejności należy zaprogramować działania, są dysfunkcje występujące w rodzinach. Rodzinę należy wzmocnić tak, aby w skuteczniejszy sposób mogła opierać się pojawiającym się kryzysom. Odpowiedniego wsparcia należy także udzielić osobom niepełnosprawnym i starszym – grupom zwiększającym się na terenie gminy i zarazem szczególnie podatnym na marginalizację i wykluczenie społeczne. Równie ważne jest przeciwdziałanie bezrobociu prowadzącemu do ubóstwa i stwarzającemu zagrożenie bezdomnością. Istotnym zagadnieniem jest także przeciwdziałanie uzależnieniom, negatywnie wpływającym na kondycję lokalnej społeczności. W pośredni sposób na funkcjonowanie lokalnej społeczności wpływa również kondycja i działalność organizacji pozarządowych oraz system monitorowania i oceny pojawiających się problemów społecznych. Samorząd gminny powinien prowadzić i rozwijać współpracę z sektorem pozarządowym, aby móc w skuteczny sposób realizować nowatorskie rozwiązania i występować o fundusze wspomagające rozwiązywanie lokalnych problemów społecznych.

Tworząc politykę społeczną na poziomie lokalnym, zgodnie z zasadami pomocniczości i partycypacji społecznej, nie sposób nie dostrzec w dokumencie programowym powyższych kwestii i wskazać dla nich właściwych możliwości rozwoju.

Perspektywy demograficzne do 2020 wskazują, że społeczeństwo naszego kraju będzie ulegało procesowi starzenia. Choć dotychczasowa sytuacja gminy jest korzystna, to należy założyć systematyczny przyrost mieszkańców w wieku senioralnym. Konieczna może okazać się rozbudowa infrastruktury socjalnej a w szczególności usług opiekuńczych, sąsiedzkich, które winny być prowadzone na wysokim poziomie by satysfakcjonowały odbiorców.

Wraz z wrastającą liczbą seniorów zwiększała się będzie liczba osób niepełnosprawnych. Niepełnosprawni są i pozostaną grupą silnie zróżnicowaną, nie tylko pod względem stopnia niepełnosprawności, ale także wieku, wykształcenia i źródła utrzymania. W skali całego kraju zdecydowana większość osób niepełnosprawnych – 84% – utrzymuje się głównie ze świadczeń społecznych: rent, emerytur i zasiłków i sytuacja ta w najbliższych latach nie ulegnie szczególnym zmianom. Prawie połowa osób niepełnosprawnych legitymuje się co najwyżej wykształceniem podstawowym, a to znacznie utrudnia wejście na rynek pracy i utrzymanie zatrudnienia. Co wskazuje na kolejne wyzwania dla lokalnej polityki społecznej.

Zważywszy na sytuację społeczno gospodarczą należy zauważyć, że skala ubóstwa i bezrobocia może w ciągu najbliższych lat wzrastać, stąd konieczne są działania uprzedzające tę sytuację - oczywiście w tych przypadkach w których jest to możliwe - m.in. poprzez projekty zawierające naukę gospodarowania zasobami finansowymi. Nawet, jeżeli poziom bezrobocia do 2020 roku, zacznie spadać to nadal pozostanie szereg osób nieprzystosowanych do pozostawania w zatrudnieniu, dla tej grupy trzeba będzie zaplanować działania korzystając z rozwiązań jakie stwarza ekonomia społeczna.

Rozmiary zjawiska uzależnień odnotowane w oficjalnych statystykach gminy z całą pewnością różnią się od faktycznego stanu (tylko część mieszkańców mających problem z nadużywaniem środków psychoaktywnych sięga po profesjonalną pomoc). Najlepiej widać to w sferze odczuć liderów, którzy bardzo często wskazują na alkoholizm czy narkomanię jako poważny problem społeczny. Uzależnieniom towarzyszy często ubóstwo i bezrobocie. Wydaje się, że w perspektywie 2020 roku, nadal kwestia ta pozostanie poważnym wyzwaniem dla kształtowania lokalnej polityki społecznej i stąd konieczne będą działania profilaktyczne dla całej populacji szczególnie dzieci i młodzieży, jak i interwencyjne wobec osób nadużywających alkoholu.

W odniesieniu do dzieci i młodzieży szczególnie cenne będą inicjatywy dotyczące zagospodarowania ich wolnego czasu oraz rozwój profesjonalnej pomocy pedagogicznej i psychologicznej, która może być realizowana także w środowisku lokalnym w oparciu o świetlice socjoterapeutyczne.

Z alkoholem często – często wiąże się kwestia przemocy w rodzinie. Wydaje się że o ile jej poziom nie będzie wzrastał, to wraz ze wzrostem świadomości społecznej, coraz więcej przypadków będzie ujawnianie, stąd instytucje samorządu lokalnego muszą wykazać aktywność w przychodzeniu pomocą zarówno ofiarom przemocy jak i poprzez stosowne programy psychologiczne sprawcom przemocy. Cenny będzie także rozwój kampanii informacyjnych adresowanych zarówno do ogółu społeczeństwa jak i wybranych grup zawodowych – celem zwiększania ich profesjonalizmu.

Potencjał społeczny środowiska lokalnego jest będzie jednym z najważniejszych elementów kształtujących przestrzeń polityki społecznej. Aktywność obywateli koncentrująca się m.in. w działaniach organizacji pozarządowych należy wspierać poprzez rozmaite instrumenty, które będą miały wpływ na rozwój osobowy organizacji i szersze ich włączenie w nurt życia publicznego.

Konieczne są zmiany polegające na odejściu od świadczenia usług opiekuńczych i ratownictwa społecznego, które poprzez rozbudowany system działań osłonowych bardziej utrwalał zjawisko bezradności społecznej niż aktywizował do działania. Zmiana oznacza także stopniowe zwiększenie znaczenia samego procesu zarządzania polityką społeczną wobec dotychczasowego nacisku kładzionego na proces jej bezpośredniego wykonawstwa.

W procesie tym bardzo ważne jest nowe określenie roli organizacji pozarządowych w ciągu najbliższych lat oraz systematyczne inwestycje w budowę kapitału społecznego w szczególności poprzez edukację osób dorosłych.

Poniższy diagram przedstawia problemy społeczne gminy Kłobuck, które należy rozwiązać w ramach lokalnej strategii.

PROBLEMY SPOŁECZNE GMINY KŁOBUCK, KTÓRE NALEŻY ROZWIĄZAĆ W RAMACH LOKALNEJ STRATEGII

KRYZYS
W RODZINIE

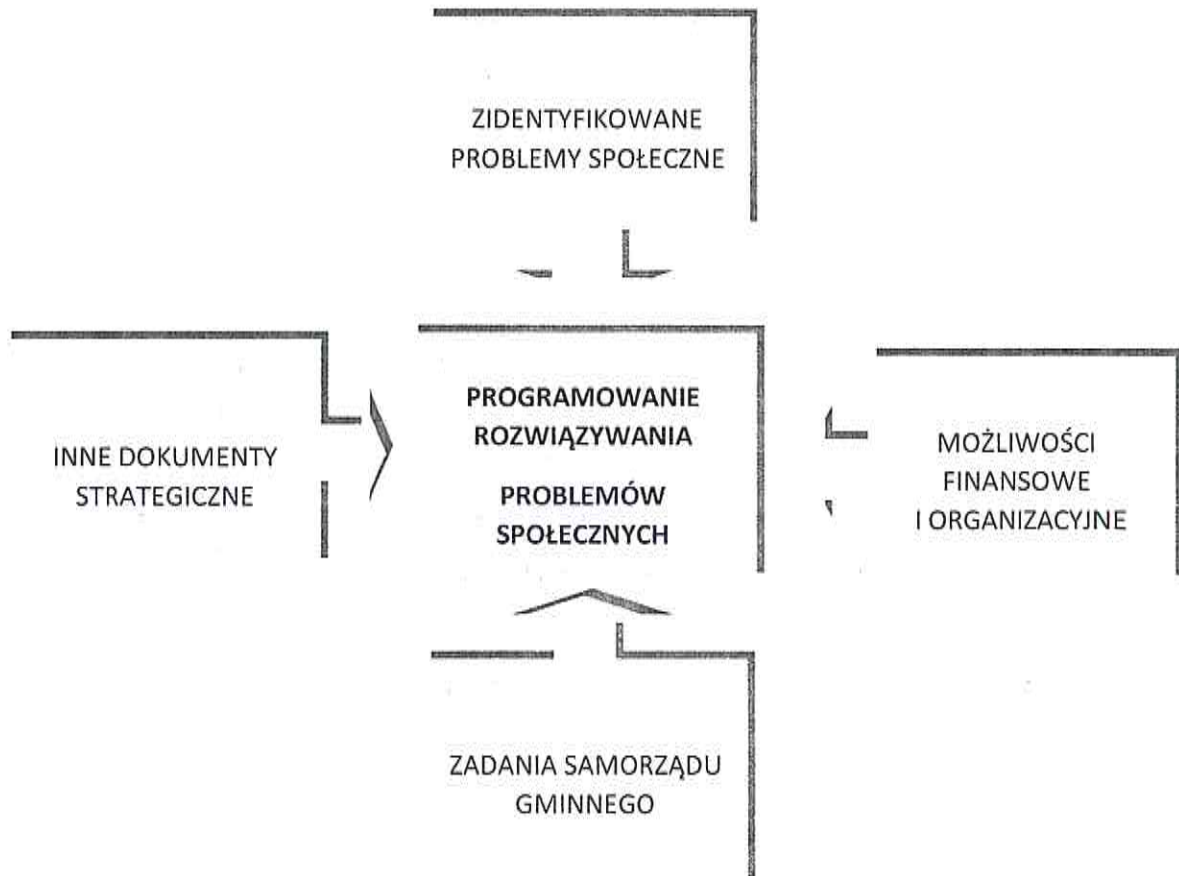
MIESZKAŃCY
GMINY KŁOBUCK
RODZINY, DZIECI,
OSOBY DOTKNIĘTE
PROBLEMAMI BEZROBOCIA
I UZALEŻNIEŃ,
OSOBY STARSZE
I NIEPEŁNOSPRAWNE

WYKLUCZENIE
Z POWODU WIEKU,
NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI,
BEZROBOCIA
I UZALEŻNIEŃ

KWESTIE PIERWSZOPLANOWE – NAJWAŻNIEJSZE

KWESTIE POŚREDNIO WPŁYWAJĄCE NA ROZWIĄZWANIE LOKALNYCH
PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

ZWIĄZEK ZIDENTYFIKOWANYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH Z PROGRAMOWANIEM DZIAŁAŃ

Powyższy diagram przedstawia związek zidentyfikowanych w procesie badawczym problemów społecznych z czynnikami, które należy brać pod uwagę w programowaniu działań służących rozwiązywaniu problemów społecznych środowiska lokalnego. Oczywiście wpływ poszczególnych czynników jest złożony i niejednorodny. Największe znaczenie przy projektowaniu działań mają możliwości kompetencyjne samorządu lokalnego oraz warunki finansowe, nieco mniejsze, choć także istotne, inne dokumenty strategiczne omówione w części wstępnej.

3. CZĘŚĆ PROGRAMOWA

W tej części dokumentu przedstawiono najistotniejsze założenia polityki społecznej gminy na najbliższe lata. Zostały one ujęte w formie misji, celów strategicznych, celów operacyjnych i kierunków działań.

3.1. Misja

KŁOBUCK BEZPIECZNY SOCJALNIE
DZIĘKI SILE RODZIN I INTEGRACJI SPOŁECZNEJ

W wyniku dotychczasowych doświadczeń w realizacji strategii, zdecydowano o pozostawieniu dotychczasowej misji dokumentu, jako odpowiadającej generalnemu celowi zamierzeń w zakresie polityki społecznej, natomiast zmian dokonano na poziomie celów strategicznych operacyjnych i kierunków działań.

3.2. Cele strategiczne, operacyjne, kierunki działań

Problem:

Rodzina powinna zapewniać swoim członkom oparcie i pomoc. Może to uczynić tylko silna rodzina, w związku z tym wszelkie problemy opiekuńczo-wychowawcze osłabiające jej funkcje powinny być diagnozowane i rozwiązywane. Polepszeniu powinna ulec sytuacja dziecka, w szczególności należy rozszerzyć ofertę spędzania czasu wolnego.

Cel strategiczny 1.

Tworzenie warunków sprzyjających umacnianiu instytucji rodziny

Cele operacyjne:

1. Pomoc w likwidacji przyczyn dysfunkcji oraz wspieranie i usprawnianie systemu wsparcia dla rodziny, w tym przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.
2. Zapewnienie dzieciom i młodzieży odpowiednich warunków do życia i rozwoju zgodnie z ich potrzebami i przysługującymi im prawami.
3. Współpraca z instytucjami i organizacjami zajmującymi się opieką i pomocą rodzinie.

Kierunki działań do celu operacyjnego 1:

1. Zintensyfikowanie i rozwój form pracy socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci ze środowisk niewydolnych wychowawczo, polegającej na:
 - diagnozie deficytów w zakresie pełnienia ról rodzicielskich, wydolności opiekuńczo-wychowawczej, zaniedbań względem dzieci,
 - diagnozie – ocenie sytuacji dziecka w rodzinie, środowisku szkolnym, rówieśniczym.
2. Zapewnienie szerszego dostępu do specjalistycznego poradnictwa, w tym rodzinnego dla rodzin naturalnych, zastępczych, a także terapii rodzinnej.

3. Wspieranie materialne rodzin i osób samotnie wychowujących dzieci z systemu pomocy społecznej i świadczeń rodzinnych.
4. Opracowanie i realizacja trzyletniego gminnego programu wspierania rodziny i opieki nad dzieckiem.
5. Opracowanie i realizacja „Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie.”

Kierunki działań do celu operacyjnego 2:

1. Rozwój sieci świetlic, działających w poszczególnych miejscowościach, oferujących pomoc dzieciom z rodzin z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi poprzez: dożywianie, właściwą opiekę pedagogiczną, pomoc w rozwiązywaniu trudności szkolnych, możliwość konstruktywnego spędzania czasu wolnego, nabywanie przez dzieci różnych umiejętności społecznych koniecznych do samodzielnego funkcjonowania w dorosłym życiu.
2. Zapewnienie bezpłatnej lub taniej opieki nad dziećmi dla pracujących oraz podnoszących swoje kwalifikacje zawodowe osób samotnie wychowujących dzieci – podjęcie działań w kierunku zwiększenia dostępu do żłobków i placówek przedszkolnych.
3. Zabezpieczenie potrzeb bytowych dzieci i młodzieży z rodzin ubogich poprzez: organizowanie i finansowanie dożywiania w trakcie nauki w szkole, zapewnienie odzieży i wyposażenia w artykuły szkolne, organizowanie i finansowanie wypoczynku letniego i zimowego oraz organizowanie akcji charytatywnych dla pozyskiwania środków na pomoc dzieciom.
4. Organizowanie dla rodziców i ich dzieci różnych form edukacji z wykorzystaniem istniejącego systemu szkolnego oraz tworzenie systemu poradnictwa.

5. Wspieranie działań mających na celu tworzenie na terenie gminy mieszkań socjalnych przeznaczonych w szczególności dla rodzin w kryzysie, samotnych matek i osób pozbawionych dachu nad głową.
6. Podejmowanie inicjatyw i nowatorskich rozwiązań na rzecz ochrony macierzyństwa i dziecka w rodzinie.

Kierunki działań do celu operacyjnego 3:

1. Szkolenie i podnoszenie kwalifikacji kadry specjalistów do pracy z rodziną.
2. Tworzenie interdyscyplinarnych zespołów specjalistów do spraw interwencji w sytuacjach zagrażających dzieciom i młodzieży.
3. Rozwój nowych form działań osłonowo - aktywizujących na rzecz dzieci i młodzieży niepełnosprawnej.
4. Tworzenie i wdrażanie programów w zakresie wyrównywania szans edukacyjnych dzieci i młodzieży.
5. Zapewnienie dzieciom i młodzieży szerszego dostępu do alternatywnych form spędzania czasu wolnego, m.in. poprzez zwiększenie liczby zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych (zajęcia muzyczne, plastyczne, turnieje sportowe, festyny rodzinne, wycieczki), zwiększanie dostępności istniejących na terenie gminy obiektów sportowych i ich wyposażenie w sprzęt sportowy.
6. Wykorzystanie potencjału partnerów społecznych w realizacji pomocy dziecku i rodzinie.
7. Zintegrowanie działań na rzecz dziecka i rodziny ze środowiskiem lokalnym, w szczególności z jednostkami organizacyjnymi pomocy społecznej, sądami i ich organami pomocniczymi, instytucjami oświatowymi, zakładami opieki zdrowotnej, kościołami i związkami wyznaniowymi oraz organizacjami społecznymi.
8. Inicjowanie i rozwój różnych form integracji rodzin ze społecznością lokalną – wspieranie wypoczynku rodzinnego, organizowanie imprez integracyjnych i kulturalnych, festynów, spartakiad – nawiązanie współpracy w tym zakresie

z organizacjami pozarządowymi.

9. Upowszechnianie informacji o podmiotach świadczących pomoc dziecku i rodzinie.

Odpowiedzialni za realizację kierunków działań:

Rada Miejska i Urząd Miejski, jednostki organizacyjne samorządu gminnego.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego.

Problem:

Zwiększająca się liczba osób w wieku poprodukcyjnym na terenie gminy stwarza konieczność zapewnienia im w najbliższych latach odpowiednich usług wzmacniających i wspierających. Wraz ze starzeniem się lokalnej społeczności zwiększa się również liczba osób niepełnosprawnych. Odpowiedniego wsparcia należy także udzielić grupom dotkniętym bezrobociem, które prowadzi do ubóstwa i stwarza zagrożenie bezdomnością, oraz uzależnieniami – problemami bardzo często będącymi przyczyną wykluczenia ze środowiska lokalnego.

Cel strategiczny 2.

Aktywizacja grup zagrożonych wykluczeniem społecznym

Cele operacyjne:

1. Usprawnianie osób niepełnosprawnych i seniorów.
2. Pomoc osobom dotkniętym i zagrożonym problemami bezrobocia.
3. Rozwijanie systemu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień.

Kierunki działań do celu operacyjnego 1.

1. Systematyczny monitoring i analiza potrzeb mieszkańców będących w wieku poprodukcyjnym oraz niepełnosprawnych.
2. Utrzymanie osób starszych i niepełnosprawnych w miejscu ich zamieszkania, w szczególności poprzez: propagowanie aktywnego i zdrowego stylu życia, ułatwienie kontaktu z placówkami służby zdrowia, rozwijanie bazy rehabilitacyjnej, uwrażliwienie społeczności lokalnej na potrzeby osób starszych i niepełnosprawnych, rozwijanie usług opiekuńczych, w szczególności poprzez podnoszenie kwalifikacji kadry, co ma bezpośredni wpływ na jakość świadczonych usług, oraz świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych.
3. Rozwój pracy socjalnej i działań na rzecz integracji społecznej i partycypacji

- osób starszych i niepełnosprawnych w życiu społecznym, m.in. poprzez opracowywanie projektów socjalnych promujących integrację społeczną.
4. Wsparcie materialne dla osób w podeszłym wieku, samotnych i niepełnosprawnych.
 5. Rozwijanie aktywnych form spędzania czasu wolnego przez osoby starsze i niepełnosprawne, w tym organizowanie cyklicznych spotkań integracyjnych, zaspokajanie potrzeb kulturalno-społecznych, rekreacyjnych i edukacyjnych.
 6. Współpraca z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie, Państwowym Funduszem Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych i Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie:
 - likwidacji barier architektonicznych, w szczególności w obiektach użyteczności publicznej,
 - aktywizacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych.
 7. Wsparcie osób zaburzonych i chorych psychicznie w samodzielnym funkcjonowaniu na terenie gminy w szczególności poprzez opiekę medyczną, poradnictwo socjalne i pomoc materialną.
 8. W przypadku wyczerpania wszystkich możliwości zapewnienia opieki w środowisku, umieszczenie osób wymagających całodobowej opieki w zakładach opiekuńczo-leczniczych lub w domach pomocy społecznej.

Kierunki działań do celu operacyjnego 2.

1. Zmniejszanie skutków bezrobocia poprzez systematyczną pomoc finansową i rzeczową realizowaną przez Ośrodek Pomocy Społecznej.
2. Objęcie pracą socjalną osób bezrobotnych (ze szczególnym uwzględnieniem bezrobotnych kobiet), aby zachęcać je do systematycznego poszukiwania zatrudnienia. W szczególności należy dążyć do udzielenia im wszechstronnej pomocy w zakresie: poradnictwa i zapoznania z aktywnymi technikami poszukiwania pracy.

3. Rozwijanie współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie monitorowania zjawiska bezrobocia na terenie gminy, obejmującej m.in. upowszechnianie ofert pracy i informacji o wolnych miejscach pracy, usługach poradnictwa zawodowego oraz szkoleniach i kursach umożliwiających zmianę kwalifikacji zawodowych, organizowanie stażów absolwenckich i przygotowania zawodowego, prac interwencyjnych, robót publicznych i prac społecznie użytecznych.
4. Systematyczne doszkadzanie pracowników socjalnych w zakresie wdrażania instrumentów w pracy socjalnej – kontraktów socjalnych oraz ekonomii społecznej.
5. Tworzenie na terenie gminy sprzyjającego klimatu dla potencjalnych inwestorów tworzących nowe miejsca pracy m.in. poprzez opracowanie i wdrożenie systemu dogodnych ulg podatkowych z tytułu podejmowania pozarolniczej działalności gospodarczej.
6. Tworzenie sprzyjającego klimatu dla organizacji pozarządowych mogących zorganizować Centrum Integracji Społecznej. (może szerzej: podmioty ekonomii społecznej, np. CIS, spółdzielnie socjalną)
7. Współdziałanie w programach realizowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego.
8. Bieżący monitoring ofert programowych mających na celu rozwiązywanie problemu bezrobocia, w szczególności wśród kobiet i osób długotrwale bezrobotnych.

Kierunki działań do celu operacyjnego 3.

1. Ograniczanie i zmiana struktury spożycia napojów alkoholowych.
2. Zmiana zachowań i postaw mieszkańców w sytuacjach związanych z alkoholem i narkotykami.

3. Zintensyfikowanie stosownych form profilaktyki alkoholowej i narkotykowej kierowanej w szczególności do dzieci i młodzieży.
4. Budowanie skutecznych form kontroli prawnej i społecznej nad szkodliwymi formami postępowania osób nadużywających alkoholu.
5. Zwiększanie świadomości społeczności lokalnej, w szczególności osób młodych, odnośnie zagrożeń wynikających ze stosowania używek.
6. Opracowanie i realizacja gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych.

Odpowiedzialni za realizację kierunków działań:

Rada Miejska i Urząd Miejski, jednostki organizacyjne samorządu gminnego, w tym jednostki organizacyjne pomocy społecznej i szkoły, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego.

Problem:

Właściwa ocena możliwości lokalnego systemu pomocy społecznej i jego rozwój zgodnie ze zmieniającymi się potrzebami społecznymi może przyczynić się do skuteczniejszego wspierania mieszkańców. Ograniczona współpraca z sektorem pozarządowym na terenie gminy skutecznie utrudnia realizację nowatorskich rozwiązań oraz występowanie o fundusze wspomagające rozwiązywanie lokalnych problemów społecznych.

Cel strategiczny 3.

Rozwój społeczeństwa obywatelskiego

Cele szczegółowe:

1. Profesjonalizacja służb społecznych jako czynnik integracji lokalnej.
2. Rozszerzanie współpracy pomiędzy grupami społecznymi i organizacjami pozarządowymi a instytucjami rządowymi i samorządowymi.

Kierunki działań do celu operacyjnego 1:

1. Systematyczna diagnoza i monitoring istniejących problemów społecznych.
2. Systematyczne doszkalać pracowników socjalnych.
3. Zwiększenie liczby pracowników socjalnych do poziomu zgodnego z ustawą o pomocy społecznej.
4. Doskonalenie systemu informacyjnego o możliwościach udzielania pomocy społecznej i wsparcia mieszkańcom gminy, m.in. poprzez Internet.
5. Doskonalenie jakości pracy ośrodka pomocy społecznej poprzez ocenę pracy i rozwój kadr.

Kierunki działań do celu operacyjnego 2:

1. Propagowanie idei samopomocy i obywatelskiego uczestnictwa w życiu społeczności lokalnej.

2. Opracowanie i realizacja rocznego programu współpracy z organizacjami pozarządowymi.
3. Rozwijanie ruchu pozarządowego na terenie gminy poprzez uczestnictwo w szkoleniach dla liderów.
4. Rozwój współpracy z organizacjami pozarządowymi o działalności ponadlokalnej i ogólnopolskiej poprzez zaprezentowanie im walorów i możliwości samorealizacji na terenie gminy.
5. Wspieranie organizacyjne, prawne i lokalowe powstających i istniejących organizacji pozarządowych oraz świadczenie poradnictwa dla organizacji pozarządowych w zakresie pozyskiwania grantów i dotacji, środków finansowych z innych źródeł niż samorządowe.
6. Zwiększenie koordynacji działań organizacji pozarządowych już funkcjonujących na terenie gminy poprzez systematyczny przepływ informacji o podejmowanych inicjatywach, regularne spotkania oraz wymianę doświadczeń.
7. Promowanie idei wolontariatu i pozyskiwania wolontariuszy do współpracy w realizowaniu zadań dotyczących rozwiązywania problemów społecznych.

Odpowiedzialni za realizację kierunków działań:

Rada Miejska i Urząd Miejski, jednostki organizacyjne samorządu gminnego, w tym jednostki organizacyjne pomocy społecznej i szkoły.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego.

3.3. Monitoring i sposób realizacji strategii

3.3.1. Monitoring

Monitoring i ewaluacja zapisów strategicznych polegają na systematycznej ocenie realizowanych działań oraz modyfikacji kierunków działania w przypadku istotnych zmian społecznych, które mogą pojawić się poprzez zmianę regulacji prawnych czy też narastanie poszczególnych dolegliwości społecznych. Całościowa ocena wymaga odpowiedzi na pytania o zgodność ocenianej polityki z przyjętymi wartościami i zasadami. Ewaluacja jest działalnością z natury normatywną, gdyż z jednej strony wykorzystuje się w niej istniejące normy, z drugiej zaś w jej wyniku mogą pojawić się propozycje wprowadzenia nowych norm i procedur. Jest także działalnością instrumentalną, ponieważ jej podstawowym celem jest dostarczenie podmiotom polityki społecznej praktycznej wiedzy potrzebnej przy podejmowaniu decyzji.

Skuteczny monitoring zapewni „Dwuletnia ocena wdrażania strategii” przygotowywana w oparciu o dotychczasową metodykę, która pozwala na efektywną ocenę wdrażania poszczególnych obszarów strategicznych.

3.3.2. Przyjęte wskaźniki i ramy finansowe

W obszarze polityki społecznej dysponujemy stosunkowo szeroką gamą wskaźników społecznych, za pomocą których możemy skutecznie oceniać poziom wdrażanych w wybranym sektorze zmian. Zespół wdrażający strategię będzie mógł korzystać z szerokiego wachlarza wskaźników odzwierciedlających ważne wartości zakładane do osiągnięcia i ukierunkowujące proces rozwoju.

- W obszarze dotyczącym ludności:
 - przyrost naturalny na 1.000 osób,
 - saldo migracji na 1.000 osób.

- W obszarze dotyczącym rynku pracy:
 - udział zarejestrowanych bezrobotnych w ogólnej liczbie czynnych zawodowo,
 - udział bezrobotnych do 30. roku życia w ogólnej liczbie bezrobotnych,
 - liczba poszukujących pracy na jedno wolne miejsce pracy.
- W obszarze dotyczącym dochodów i wydatków ludności:
 - dochody do dyspozycji gospodarstw domowych,
 - dochody na 1 osobę w podstawowych typach gospodarstw domowych,
 - odsetek osób żyjących w ubóstwie,
 - głębokość ubóstwa,
 - udział gospodarstw domowych oceniających swoją sytuację jako złą lub bardzo złą.
- W obszarze dotyczącym oświaty i wykształcenia:
 - liczba ludności z wykształceniem wyższym na 1.000 osób w wieku 25 lat i więcej,
 - liczba ludności z wykształceniem co najmniej średnim na 1.000 osób w wieku 20 lat i więcej.

Dodajmy, że istnieją również wskaźniki – instrumenty polityki społecznej, za pomocą których cele mogą być osiągnięte lub które mogą wspomagać procesy osiągania celów. Są to m.in. procentowe udziały:

- osób dotkniętych problemami alkoholowymi korzystających z pomocy w tym zakresie w ogóle osób dotkniętych tymi problemami,
- osób dotkniętych problemami alkoholowymi należących do klubów AA itp. w ogóle osób dotkniętych tymi problemami,
- młodzieży wyedukowanej w zakresie zagrożeń alkoholowych w ogóle młodzieży,

- młodzieży wyedukowanej w zakresie zagrożeń związanych z narkotykami w ogóle młodzieży,
- osób dotkniętych problemami narkomanii korzystających z pomocy w tym zakresie w ogóle osób dotkniętych tymi problemami,
- osób dotkniętych problemami ubóstwa korzystających z pomocy w tym zakresie w ogóle osób dotkniętych tymi problemami,
- osób dotkniętych problemami dotyczącymi niepełnosprawności korzystających z pomocy w tym zakresie w ogóle osób dotkniętych tymi problemami.

Powyższe wskaźniki są w większości dostępne w zbiorach statystyki publicznej oraz w zasobach informacyjnych instytucji zajmujących się pomocą społeczną. Część danych może być zbierana okresowo poprzez badania ankietowe wśród mieszkańców gminy oraz w kluczowych dla rozwiązywania problemów społecznych instytucjach.

Ostateczny kształt systemu monitoringu powinien zostać skorelowany z projektami, które będą realizowane w ramach strategii. Najpowszechniej wskaźniki lokalnej efektywności osiągniętych celów są pogrupowane wokół najważniejszych obszarów realizacyjnych strategii i odnoszą się do poszczególnych zagadnień. Podstawowymi wskaźnikami, jakie mogą być przyjęte dla pomiaru efektywności wdrażania strategii, są wskaźniki ekonomiczne i społeczne.

- **Ekonomiczne:** stopień poniesionych nakładów, koszty jednostkowe uzyskania efektu, ilość środków finansowych przeznaczonych na realizację danego projektu.
- **Społeczne:** liczba programów i projektów socjalnych zrealizowanych w odniesieniu do poszczególnych celów strategicznych, liczba uczestników szkoleń i warsztatów, ocena wartości merytorycznej realizowanych projektów, inicjatywy społeczne w obszarze aktywizacji i integracji społecznej, liczba osób usamodzielnionych.

3.3.3. Cechy projektów i programów

Strategia integracji i rozwiązywania problemów społecznych będzie skuteczna, o ile przedstawiciele samorządu lokalnego znajdą zasoby umożliwiające budowę i realizację programów celowych zgodnych z przyjętymi kierunkami działań. Programy można realizować w okresach rocznych, dłuższych lub krótszych, w zależności od charakteru danego projektu. Przy budowie projektów znaczenie będą miały środki, które Rada Miejska rocznie będzie przeznaczala na ten cel. Projekty winny być realizowane w ramach:

- własnych zasobów samorządu (np. projekty GOPS-u),
- poprzez organizacje pozarządowe,
- poprzez inne instytucje zewnętrzne.

Projekty i programy mogą być przyjmowane przez Radę Miejską stosownymi uchwałami, które winny przybierać formułę załączników do niniejszej strategii. Projekty i programy realizowane w ramach strategii powinny być zgodne z przyjętymi kierunkami działań. Ponadto powinny je cechować: efektywność, skuteczność i celowość.

- **Efektywność** – jest to jedna z najbardziej pożądanых cech polityki społecznej i jednocześnie kryterium jej oceny. Stosowana jest w polityce społecznej w znaczeniach nadawanych jej przez ekonomię, prakseologię i socjologię. Jest to relacja między osiągniętymi bądź planowanymi celami (korzyściami) danego działania a ponoszonymi lub planowanymi nakładami. Można tego dokonać dwoma sposobami: osiągając maksymalny stopień realizacji celu przy danym nakładzie zasobów (zwiększenie wydajności) lub używając minimalnego nakładu środków, by w jak największym stopniu zbliżyć się do realizacji celu (oszczędzanie zasobów). Efektywne programy, realizowane w ramach strategii, rozwiązują jedną kwestię społeczną, nie przyczyniając się do powstania nowych. Służą zachowaniu równowagi między interesami różnych grup społecznych oraz podnoszą poziom zaspokajania potrzeb społeczeństwa, oszczędnie i wydajnie dysponując posiadanymi środkami.

- **Skuteczność** – jest to zgodność między stanem rzeczy, określanym jako skutek danego działania, a zakładanym celem. Skuteczność jest stopniowalna: za skuteczne uznaje się nie tylko działania, których skutki są tożsame z celem, ale i te, które zbliżają do jego osiągnięcia. Skuteczność jest oceną, dla której punktem odniesienia jest wzorzec stanu docelowego. Ten stan docelowy w polityce społecznej może być postrzegany bardziej konkretnie – jako pożądane i zaplanowane zmiany w jakiejś dziedzinie życia społecznego (np. ograniczanie obszarów biedy).
- **Celowość** – jest to cecha oznaczająca dotarcie z danym programem do środowiska osób rzeczywiście go potrzebujących. Ocena celowości powinna się opierać na rzetelnie przeprowadzonej diagnozie problemu.

4. Uwagi końcowe

Autorzy niniejszego dokumentu dziękują wszystkim, którzy w jakikolwiek sposób przyczynili się do jego powstania – w szczególności za udostępnienie danych niezbędnych do rzetelnej oceny aktualnej sytuacji społecznej. Dokument wyznacza kierunki lokalnej polityki społecznej, która uwzględnia potrzeby każdego mieszkańca niezależnie od jego statusu materialnego i prowadzi do realizacji założonej misji - przyjętej w niniejszej Strategii.

Realizacja celów zapisanych w dokumencie strategicznym możliwa będzie dzięki wspólnej pracy dotychczasowych koalicjantów oraz nowych sojuszników zainteresowanych działaniami na rzecz mieszkańców znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji społeczno-ekonomicznej. Zbudowana siatka celów strategicznych, operacyjnych i kierunków działań uwzględnia najistotniejsze obszary życia społecznego, które winny być sferą oddziaływania samorządu by, jakoś życia mieszkańców gminy ulegała systematycznej poprawie. Samorząd lokalny, jako kreator lokalnych rozwiązań, poprzez budowę kapitału społecznego swoich mieszkańców, dla nich i przez nich, wzmacnia naturalne sieci wsparcia, wspiera rodzinę w jej naturalnym środowisku, stara się redukować skutki społeczne bezrobocia, ekskluzji społecznej,

bezdolności, uzależnień, włączając w te procesy organizacje pozarządowe, jako partnera sprawdzonego i naturalnego.

Kierownik wraz z Pracownikami Ośrodka Pomocy Społecznej w Kłobucku dziękuje wszystkim, którzy przyczynili się do powstania niniejszego dokumentu, wyrażając jednocześnie nadzieję na dalszą współpracę w rozwiązywaniu problemów społecznych gminy.

PRZEWODNICZĄCY
Rady Miejskiej w Kłobucku
inż. Józef Batóg